

Forskelligt fra Genealogiens og Personalhistoriens Verden. Ved Paul Hennings.

Vore Skolers Lærere ligger Tanken om hos deres Elever at vække Interesse for Genealogi og Personalhistorie i al Almindelighed meget fjærn, skønt det er ubestrideligt, hvilke Momenter af moralsk og opdragende Betydning der ligger i, at en Dreng bringes til at beskæftige sig med sin Slægtshistorie. Egentlig skulde det kun være nødvendigt, at henlede Opmærksomheden paa dette Punkt, for at bevirke en Forandring; en Stil hvor Eleverne f. Eks. fik sat som Opgave at fortælle: »Hvad jeg ved om mine Forfædre«, vilde sikkert vække mangen Dreng til Eftertanke og endog kunne bidrage til at værdifulde mundtlige Traditioner om en Slægts Oprindelse reddes fra at gaa tabt for Efterverdenen.

De Forsøg, der ere gjorte, have alle medført stor Interesse hos Børnene for at løse Opgaven paa tilfredsstillende Maade og givet forbavsende Resultater i Retning af, hvad der ad denne Vej blev oplyst og samlet af genealogisk Materiale ikke mindst om ganske jævne Borger- og Bondeslægter.

Et tysk heraldisk Tidsskrift mindes i et af sine sidste Numre med stor Beklagelse, at største Delen af den i sin Tid meget bekendte og højest værdifulde Seglsamling, der tilhørte Pastor Bernhard Ragotzky i Potsdan, ved Ejerens Død i 1891 gik ud af Landet og noterer i denne Forbindelse, at det er Etatsraad Storck i København, der købte Størstedelen af Samlingen for 5,000 Mark.

Ludvig den XIV tildelte Cheferne for de franske Adelsfamilier, som kunde føre deres Adel tilbage til Aar 1399, Ret til i Versailles at benytte de kongelige Ekvipager.

Dette i og for sig mærkelige Skelneaar, som utvivlsomt skal betegne Overgangen mellem det 14de og 15de Aarhundrede, kom derved til at danne Grænsen mellem fransk »Uradel« og »Brevadel«. Iøvrigt danner samme Aar for Katholikerne i Almindelighed Grænsen mellem Middelalderen og den nyere Tid.

I Novemberhæftet af »Familiengeschichtliche Blätter« har Pastor Johannes Volf skrevet en Artikel med Titlen »Ueber dänisch-norwegische Personen- und Familiengeschichte«, hvori bl. a. ogsaa nærværende Tidsskrift gøres til Genstand for Omtale.

Der er ikke faa Slægter, der prætenderer Adelskab paa Grundlag af at et Medlem af Slægten i et eller andet gammelt Dokument kaldes »nobilis«, — imidlertid er dette slet intet Bevis; thi Betegnelse nobilis eller prænobilis findes i mange af de gamle latinsk førte Kirkebøger anvendt paa Personer, hvis Borgerlighed er hævet over enhver Tvivl.

Som allerede oftere fremhævet eksisterer der i Udlandet en hel Række baade adelige og borgerlige Slægtsforbund, der dels tjener rent ideelle For-

maal — at være et Bindeled mellem en Slægts Grene og enkelte Bærere af Navnet, — dels som Bestyrer af Familielegater har mere praktiske Øjemed gaaende ud paa at støtte Slægtens Medlemmer materielt og holde dem oppe paa Slægtens oprindelige sociale Niveau.

Mange af disse Slægtsforbund udgive Medlemsblade og dette kan ikke nok anbefales være gamle Slægter, ad lignende Vej at samle Materiale til Anlæggelse af et Familiearkiv eller Forøgelse af dette; et saadant Blad er et udmærket Midde til at holde Interessen levende for Slægtens Ve og Vel ved Optagelse af Familiedokumenter fra ældre Tid, Rettelser og Supplementer til eventuelt allerede eksisterende Stamtavler, Livserindringer samt Meddelelse om Familiebegivenheder indenfor Slægten o. lign. Mærkelig nok findes der her i Landet, saavidt mig bekendt, ikke en eneste Adelsslægt, der finder det Umagen værd, at udgive et saadant Familieblad, og blandt borgerlige Slægter kender jeg kun en Slægt, den Holtenske, der har gjort Forsøg herpaa.

For nylig udsendtes 4de Nummer af Medlemsblad for Slægtssamfundet Holten, indeholdende Beretning om Geheimekonferensraad N. A. Holtens og J. C. K. Mangors Guldbryllup 15. Maj 1849 (af Provst H. C. Holten og Etatsraad J. M. Thiele), Regnskab for Slægtssamfundet og Rettelser og Tilføjelser for 1914 til Stamtavlen, Johan v. Holtens Efterkommere.

Med Hensyn til disse sidste bør det paatales, at der ingen S t e d s angivelser findes for de meddelte Familiebegivenheder og heller ikke tilstrækkelige Datoangivelser. Det er dog indlysende, hvor vigtigt i genealogisk Henseende dette er, og hvor langt lettere det er straks, medens Begivenhederne er i frisk Minde, at anføre det mest mulige i saa Henseende nøjagtigt. Her gælder Princippet hellere for meget end for lidt.

Sjette Aargang af »Schleswig-holsteinischer Kunstkalender« (for 1916) er udkommen og bringer bl. a. Artiklerne »Der Totenkultus« (Prof. Baumgarten), »Das adlige Gut Hoyerswort« (Pastor E. Bruhn) og »Kriegerdenkmåler« (C. Meyer) samt en Række dertil sig sluttende interessante Illustrationer af Gravstene og Frindingstavler, samt Billeder af 9de preussiske Armeekorps' Standerdard.

Denne smukke Kalender er altfor lidt kendt blandt vore hjemlige Historikere, til hvilke den dog i mangt og meget har Bud.

Mon det ikke vilde være paa Tide at efterlyse, om vi ikke snart kan haabe at faa de af saa mange ønskede Fortsættelser af de paabegyndte Bind af E. F. S. Lunds »Danske malede Portrætter« og Th. Hauch-Fausbølls »Slægthaandbog« og »Præstehistorie«. Det er sørgeligt at se disse ukomplette Værker paa sin Boghylde; medens Aar gaar efter Aar ligger de ufuldendte Bind unyttigt hen og makuleres eller blive ganske ufuldstændige. Er det ubeskedent i dansk Personalhistories Navn at protestere mod, at vi saaledes faar Løfter, der ikke indfries.

I Tidsskriftet er tidligere ved at anføre en lille chronique scandaleuse paavist det uberettigede i den Paastand, at Kirkebogsstudiet er aandsfortærende og uinteressant. Uddraget er fra en tysk Kirkebog; men vi behøver ikke at gaa udenlands for at finde Kirkebogsindførsler, der virker humoristisk, i alt Fald paa Nutidsmennesker.

Hvad mener man f. Eks. om følgende mig af Hr. Cand. polit. H. P. F. Barfod meddelte Kirkebogsuddrag af en munter Præst, der strutter af Ærgerrighed efter at vise, at han har læst Latin og derfor skriver:

»Begr. 11te X br 1722 Jens Lauritzen, fattig Stachels Mand fra Studij Stræde: Armod fattigdumqvee.

En anden Præst viser sin Tolerance ved at indføre:

»Begr. Dend 20de Junij Anno 1716 Hans Jørgen Zibor, som var Een Catolisk Stachell 38 Aar og lefvede dog Christelig«.

Undertiden sætter ogsaa Retskrivningskundskaberne saadanne Blomster:

»Begr. Søndag d. 13de September 1711 Peder Madsen Brend Vind Mand 70 aar fra Reine Gaden til 5 slet paa V. K.«

Det er ogsaa morsomt at træffe Titulaturer som »Minister Academiae (o: Pedel), »Kallundsmand«, »Organistsvend«, »Musicantsvend«.

Faar man ikke i de følgende Indførsler Indtrykket af en vis Ilfærdighed, som man ikke venter saa længe før Nutidens Rastløshed, men som dog ikke kan løbe fra Døden:

»Begr. Fredag d. 2 Maji 1755 Niels Jensøn Høker gl. 78 aar fra Vester Vold paa Kirkegaardens Østre Pl ved Scholen til 12 sl. N.B. Ihjelskudt pludselig i sit eget Huus af en desperat Soldat«.

»Begr. Dend 17de Septbr Anno 1715 Anders Rasmusøn, som Løb og Kiøbte tomme tønder og døde j St. Clemens Stræde og var 70 Aar gl.«

Naa, men der er jo Forskjel paa komisk, morsomt og interessant; men helt interessant er det i Frue Kirkes Begravelsesprotokol, efter de mange Dødsfald under Pesten 1711, at træffe en Indførsel som denne:

»λοιμος εστ θειον τι*). Plutarch.

Ellers ere udi fornte Aar 1711 udi Contagionens Tid døde overalt her i Staden fra d. 21 Junii til 21 Novembr. 22169«,

hvilket vil sige omtrent $\frac{1}{3}$ af Befolkningen.

I Aftenposten for 24. Januar d. A. har Frøken Christine Reimer, der vil være adskillige af vore Læsere bekendt som Forfatterinde til »Nordfynsk Bondeliv i Mands Minde«, skrevet en lille Artikel med Titlen: »Interessen for Stamtavler bør vækkes«, hvori hun paaviser hvorledes særlig Folk paa Landet staar uforstaaende og ligegyldige overfor Kendskabet til deres Slægt, hvorimod de køber og med stor Interesse studerer trykte Stamtavler over Hunde, Heste, Køer og Svin. Frøken Reimers Hensigt med Artiklen er sikkert den smukkeste muligt, men hun kommer med Udtalelser deri, mod hvilke man nødsages til at nedlægge en bestemt Protest.

Hun skriver nemlig bl. a. følgende: »Meningen med nærværende Meddelelse gælder dog ikke blot selve denne Stamtavle, men ved at drage denne Sag frem, kan der mulig derved vækkes Interesse for Udarbejdelse af Stamtavler. Og naar det blev en almindelig Interesse iblandt Familier at erhverve en Stamtavle for deres Slægt, vilde der derved kunne skabes et Erhverv for mangen En, der søger Beskæftigelse, eller her tænkes navnlig paa, at Sagen kunde egne sig for et Kvindcerhverv, som kunde give Arbejde til flere. Ogsaa kunde Emnet blive et Bierhverv for Pensionister eller Folk, der ønsker en lønnet Sysselsættelse. Vedkommende maatte da bo enten i København eller ved vore Landarkiver, og jo mere de vedkommende Personer syslede med dette Emne, des større Øvelse og Erfaring opnaaede de Mennesker, der vilde gøre Stamtavle til deres Speciale, saa de som kyndige og øvede Specialister blev søgt paa dette Omraade«.

*) Pest er noget fra Gud.

Frøken Reimer nærer aabenbart den samme Tro, som vist er ret almindelig i Publikum, at det at »lave« en Stamtavle er noget enhver uden Forkundskaber kan gøre, naar blot man har tilstrækkelig Tid til sin Raadighed, og hun har aabenbart ikke noget Begreb om, hvor vanskeligt det i Virkeligheden er, hvis Arbejdet skal gøres ordentlig, hvor mange Kundskaber der kræves for at trænge ind i sin Opgave, hvor svært det er at skille Klinten fra Hveden, og hvorledes der for at naa et Resultat, som er godt, kræves et Instinkt og en utrættelig Sporsans, som det saa vist ikke er alle givet at have.

Med Juni Maanedes Udløb ophører Navneloven af 1904 at virke; endnu ved Offentligheden intet bestemt om, hvorledes Forholdene vil arte sig efter 1. Juli 1916, men Sandsynligheden taler for, at vi indtil videre kun faar en Forlængelse af Navneloven. To Navneforandringer fra den seneste Tid er velegnede til at øge Misfornøjelsen med den Lov, der har saa mange Synder paa sin Samvittighed, og til at styrke Haabet om en bedre Afloser. De to »nye« Navne taler for sig selv. De er: Litle og Møsting.

Bog anmeldelser.

A. Collett: Familien Collett og Christianialiv i gamle Dage. Kristiania 1915.

Vort Samfunds Formand i den norske Afdeling har vist sin levende Slægtsinteresse ved atter at udsende en Udgave af det i Firserne udkomne Værk »En gammel Christiania Slægt, Optegnelser om Familien Collett og Christianias Fortid«, der i sin Tid vakte betydelig Opsigt og hurtig udsolgt. Over den foreliggende smukke Udgave er kun gode Ord at sige; atter her bekræfter det sig, at den Slægt, der kan finde en dygtig Biograf indenfor Slægten selv, er særlig heldig stillet, fordi ingen Fremmed, hvor kyndig han end er, kan gaa til Arbejdet med tilsvarende Kærlighed, Forstaaelse og Forudsætninger; men den Collettske Slægt fortjener ogsaa for de betydelige Mænd, den har skænket Norge og Danmark, at faa en saa god Slægtsskildrer som mulig, saavist som denne Slægts Historie nødvendigvis tillige maa give et Billede af hele Livet i de norske Embedsmands- og Godsejerkredse, saaledes som det levedes i det 18de og 19de Aarhundrede.

Paa en højst tiltalende Maade har Forfatteren samlet og skildret alt, der fortjener at kendes og bevares — ogsaa tørre Skiftedata o. s. v. — og dog er hele Bogen som en interessant Roman man ugerne lægger til Side. Jeg skal kun som Eksempel fremhæve Kapitlet om »Jagt og Jul paa Flateby«, der fængsler stærkt ved sin tiltalende Skildring af det fornøjelige Godsejerliv paa denne Collettske Ejendom, om hvilken Fama har haft saa meget at berette.

Beretningen om Colletternes 4 yngste Slægtled er ny og findes ikke i den gamle Udgave; beklageligvis er de biografiske Oplysninger her i det Store og Hele altfor korte; Biografierne af mange af de betydelige Mænd og Kvinder der her omtales — Camilla Collett, Professor Robert Collett og flere — burde have været ganske anderledes fyldige, men herpaa kan Forfatteren forhaabentlig nok med Tiden raade Bod; Fristelsen for Familiebiografer: at være for omstændelig og ikke at evne at skelne væsentligt fra uvæsentligt, er Forfatteren i alt Fald ikke falden for.

De overordentlig talrige, ja rige Illustrationer af Slægtens Medlemmer, af dens Ejendomme, dens kulturhistorisk interessante Ejendele, Bægre, Servicer etc. etc. er en usædvanlig værdifuld Forøgelse af Bogens Værdi.